

בעזחשי"ת

דרשת שבת הגדול

מאת כ"ק הגה"צ
מו"ה חיים יהודה כ"ץ שליט"א
אבר"ק ור"מ סערדאהעלי

י"ל ע"י וועד העירוב דיבארא פארק
הודש ניסן שנת תש"ם לפ"ק

👉 הוצאה שלישית 👈

קונטרס זה נערך ע"י
מכון נחלי בינה ד'סערדאהעלי

יכולים להשיגו בהארדעם
1513-44th Street
(718) 854-1612

דרשת שבת-הגדול

דרשת שבת-הגדול שנת תש"ס לפ"ק
מכ"ק הגה"צ אב"ד ור"מ סערדאהעלי שליט"א

חלק הפתיחה &

זאת תהי' תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן: וצ"ב כוונת הכ' מה שאמר כאן והובא אל הכהן שהוא מיותר, דתיכף אחר זה כ' ויצא הכהן וגו'.

ובמדרש (רכה פרשה טז, ב) הה"ד (תהלים לג) מי האיש החפץ חיים, מעשה ברוכל א' שהי' מחזיר בעיירות שהיו סמוכות לציפורי, והי' מכריז ואומר מאן בעי למזבן סם חיים אודקין עלי', ר' ינאי הוה יתיב ופשט במרקליניה, שמעי' דמכריז מאן בעי סם חיים, א"ל תא סק להכא זבין לי, א"ל לאו אנת צריך לי' ולא דכוותך, אטרח עלי', סליק לגבי' הוציא לו ספר תהלים הראה לו פסוק מי האיש החפץ חיים מה כתיב בתרי' נצור לשונך מרע סוד מרע ועשה טוב, א"ר ינאי כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה, ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט, עד שבא רוכל זה והודיעו מי האיש החפץ חיים, לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם זאת תהי' תורת המצורע תורת המוציא רע, עב"ל המדרש, וצ"ב מה חידש הרוכל בהכ' מה שלא נראה בו, ממילא לשאר המון עם חידש שיתנו לב להתבונן מה שהכ' אומר, אבל מה חידש לר' ינאי, ויותר מזה שאמר כל ימי הייתי קורא פ' זה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט מה לא היה יודע ומה נפשט לו ע"י הרוכל, והלא לא אמר רק כפשוטו מה שכ' בהפסוק.

ויש איזה גירסא הוציא לו ספר תהלים מכורך, וצ"ב מה הכוונה בזה, ושמעתי ממרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע שאמר הכוונה בזאת, דהנה ישנם כמה אנשים שרואים איסור של לשה"ר נצור לשונך מרע וכו', אבל אינו מבחין בכך שיש עוד פסוק בתהלים שנאמר הלא משנאיך ה' אשנא ובתקוממך אתקוטט תכלית שנאה שנאתים, שישנם רשעים שאדרכה צריכין לדבר עליהם ולהתקוטט עמהם, וצריכין לידע ב' כתובים ביחד שעל יהודי כשר יש איסור לדבר לשה"ר ועל רשעים מותר ומחויב לדבר, וזה הי' הכוונה במה שהביא הרוכל ספר תהלים מכורך להורות שבאותו ספר תהלים שכ' נצור לשונך מרע כ' ג"כ משנאיך ה' אשנא, וכורכם ביחד כי צריכין לקיים גם שניהם עכר"ק.

דרשת שבת-הגדול

ואפ"ל ג"כ עפי"מ שכ' זקיני ז"ל מסערדאהעלי בהסכמתו לס' אור לישרים וז"ל שמעתי מפ"ק הגאון הדור צדיק יסוד עולם אב"ד דק"ק שאמלוי שליט"א בנעימים, לפרש דברי המדרש בשרתי צדק בקהל רב, וכי מה בשורה היו צריכין ישראל בימי דוד והלא כל ימיו של דוד מעין דוגמא של משיח הי' אלא שהיה פותח ודורש לפניהם דברי תורה שלא שמעתן אוזן מעולם (ילקוט ר"פ ויקהל), דהנה ידוע דבשורה פתאומית אף לטובה יוכל להזיק ולסכן את אדם השומע,

על בן צריכים להשמיע לו זאת בהדרגה ולהלבישו בדברים אחרים ולהעטיפו במעטפה אשר רומז על הדבר הנתחדש עד אשר מעט מעט יתרגל ויתודעו לו הדברים כהוייתן וכצורתן, ועיין באוה"ח הקדוש פ' ויגש עה"פ ויגידו לו לאמור עוד יוסף חי וכו', וז"ל טעם אומרו לאמור, נתחכמו לכשרו בדרך שלא יסתכן יעקב, כי דבר ידוע הוא כי בשורה טובה כשתהיה על יגון ומה גם כשתהי' מופלאה לרוב השמחה יסוכן האדם ויחלש ויגוע פתע פתאום, אשר ע"כ חששו על הדבר ונתחכמו לדבר אליו בדרך שלא תאדע תקלה, והוא אמרו ויגידו לו לאמור פי' אמרו לו שיש להם בשורה לאמור לו וכזה תתרחב נפשו וישמח לכו, ואח"כ אמרו לו עוד יוסף חי ולא נסתכן כי הובן בלבו הכנת קבלת בשורה טובה עכ"ל, וכן הוא כמסור ותוכחה אם מיד בפתח דברו יוביחנו ויגלה חטאו ועונו וכחשו בפניו יענה, לא יבנסו הדברים ללב השומע לרכך קשה ערפו, רק צריך להלביש את הדברים כמשל וכמליצה ובדברי תורה הנאמרים כחן ובשכל טוב להעיר אוזן השומע מענין לענין באותו ענין בדרך בשורה בנ"ל, ואז יעשו הדברים רושם בלב השומע, וזה הי' דרכו של דוד המלך בתוכחתו בשרתי צדק בקהל רב בדרך שאומרים ומודיעים בשורה כן הוכיח דוד את אנשי דורו, והמדרש מפרש לנו זאת וכי מה בשר להם דוד, אלא הכונה שאמר להם מוסר והוא דברים שלא שמעם אוזן מעולם כי אין אוהבים לשמוע ולקבל מוסר רק אם נאמר בדרך הנ"ל על בן אמר בלשון בשורה ודפח"ח וש"י.

ויל"פ עפ"י דברי קדשו שבשרתי הוא מלשון בשורה טובה בדרך אחר, דהנה יש ב' אופני תוכחה, יש אופן של תוכחה שמגדיל החטא ומראים לבני אדם כמה גדול כח החטא ר"ל, וכמה גדול העונש הצפוי להם לעת"ל בכל מיני יסורים וגיהנם, כמו שהיו כמה מגידים עד"ז, ויש אופן אחר שהוא ע"י שמגדיל המצוה ומחשיב עבודת השי"ת ומרים להאדם כמה טובה יש לאדם אם הולך בדרך התוה"ק, לא מיבעיא בעלמא דאתי מה רב טובך אשר צפנת

דרשת שבת-הגדול

ליראך, אלא אפי' בעלמא הדין טוב לו לאדם כשהולך בדרך הישר כמו שהבטיחנו השי"ת בתוה"ק כמה מיני ברכות עוה"ז, וכמאה"כ אשריך וטוב לך אשריך בעוה"ז וטוב לך לעוה"ב, ובדרך זה יוכיח את האדם שיהי' כמו שמבשר לו בשורה טובה שכ"ז הוא לטובתו.

ובדרך זה יל"פ הפסוק בפ' קדושים הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, וצ"ב כוונת אומרו ולא תשא עליו חטא, וכבר דרשו בזה חז"ל, ולדרכינו יתפרש הוכח תוכיח את עמיתך דהיינו אמת שיש מצוה להוכיח חבירו ולהחזירו למוטב וזה שייך בב' אופנים א' מתוך יראה וא' מתוך אהבה, ומוהיר הכ' ולא תשא עליו חטא ר"ל שדרך המקובלת הוא לא להוכיח באופן שתשא ותרוםם גדול החטא והעונשים המרים לעובר עה"ת, רק להיפך להראות גדול הטובה בזה וכבא להמקיים התורה, ושאע"פ שכל התחלות קשות מ"מ לבסוף יערב לכם ויכושם לכם.

וזהו כוונת הכ' בשרתי צדק בקהל רב, ר"ל שהצדק שעוררתי עליו בקהל רב לא הי' באופן של יראת העונש, אלא בשרתי כמי שמבשר לחבירו בשורה טובה כי כל כוונתי רק להועיל שיתקבל הדבר אצל השומע ויטיב דרכו, וע"ז קא מסיים ה' אתה ידעת, שרק השי"ת יודע מה שבלב המוכיח את הרבים אי מוכיחם מאהבה ורוצה בטובתם או מוכיח לקנות לו שם וכיו"ב ולא איכפת לו כלל החזרה כתשובה, ומכין א"ע מקודם באיזה אופן ידבר דבריו שימצאו חן בעיני השומעים שכולם יאמרו ויעידו שהוא בעל גאה דורש, ומכין א"ע ג"כ שכאן צריכין לצעוק בקול גדול וכאן כקול נמוך וכאן צריך לעשות עם הידים ועם המטפחת וכו', אבל השי"ת הוא לברו יכול להעיד אם הכוונה כך, או כפשוטו שכוונת לבנו לעורר לכות בני' השומעים את דבר ה', שנשוב כולנו אל ה' לילך בדרך, וזהו ה' אתה ידעת אמיתות כוונת לבנו שאינו רק לעורר לכות בני' שנשוב אל השי"ת כולנו יחד, בלי כוונה אחרת.

וזה הי' כוונת הרובל שהי' מחזיר בעיירות ומכריז ואומר מאן בעי סמא דחיי, אין הכוונה כמו שחושבים כפשוטו שרצה לעשות איזה קונץ שכל העם יתקבצו יחד ואז יראה להם את הכתוב בתהלים, רק שרצה להוכיח באופן כזה, שלא רק מחמת רעת עונש לשה"ר צריכין לשמור פיו ולשוננו ולא לעבור על דבר השי"ת, אלא הראה בזה כי הד"ת הם חיינו, והראה לכל א' כמה גדול טובת הנצחי למי שמקיים דבר ה', ולכוונה זאת הכריז מאן בעי

דרשת שבת-הגדול

סמא דחיי כלו' שכ"ז הוא באמת סם החיים וחיים הם למוצאיאיהם, וכמש"כ אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד.

וע"ז אמר ר' ינאי כל ימי הייתי קורא פסוק זה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט, שהי' קשה לו בפשט הכ' למה כ' בנוסח יתירה באופן קושיא ותי', מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב וע"ז מתרץ נצור לשונך מרע וגו', והו"ל למינקט בקצרה שמי שנוצר לשונו מרע יראה ימים טובים וכו', ועכשיו כשראה הדרך שהוכיח הרוכל שיבינו שהתורה הוא סמא דחיי, הבין בזה כוונת דהע"ה שרצה ללמוד ענין זה אל העולם, שלא רק שיש עבירה ועונשים על לשה"ר ושאר עבירות, אלא שאם אתה חפץ בחיים וכ"ט אזי תעשה דברים דלהלן, שכ"ז שאתה שומר ועושה הוא לטובתך הנצחי שתחי' ימים טובים, ולכן אם לא הי' כותב באופן זה של שאלה ותשובה לא הי' מודגש זאת כ"כ שכ"ז הוא לטובתו בזה וכבא – וזה שהוציא לו לחד גירסא ספר תהילים מכורך, דהיינו שביאור פסוק זה מובן בשנכרך יחר עם פסוק אחר בתהילים שאמר דוד המע"ה על עצמו בשרתי צדק כקהל רב בדרך בשורה טובה כנ"ל וא"ש.

ובזה יוכן הכ' בפרשתן, זאת תהיה תורת המצורע, ודרשו רז"ל תורת המוציא רע, ר"ל שכאופן כזאת תהי' התורה כמי שרוצה להוציא הרע של העובר עבירה, לא יהי' באופן של יראת העונש מרעת העבירה, אלא שידגיש גודל הטובה והחסד המונח בעבודת השי"ת, וזהו והיבא אל הכהן, שנודע שכהן הוא בחי' חסד ואהבה, ור"ל שיוכא להבין גורל החסד וטובת הנצחי האמיתי בשמירת התורה וכוה בודאי יוציא רעתו וישוב בתשובה שלימה.

וגם אנו נאמד בזה שכל מה שנדרוש אף אם אולי יהי' בתוכו קצת דברים קשים ועונשין ח"ו, כל כוונתינו רק לטובת כאו"א שנתעורר מתרדמתינו לשוב אל השי"ת, ולקבל הדיבורים כבשורה טובה כמו שהוא האמת, שיפה שעה אחת בתשובה ומעש"ם בעוה"ז מכל חיי עולם הזה והבא, והעליון ית"ש יתן בפנינו דיבורים נכונים שיעוררו את עצמי וכל העולם לשוב אל ה' בתשובה שלימה, ושנכין הטובה העצומה כשהולכים בדרך התורה, ויפתח לבנו לאהבתו ויראתו ית', יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ד' צורי וגואלי:

✽חלק הפלפול בסוגיא דהבודק צריך שיבטל פסחים דף ו' יופיע איי"ה בזמן קרוב✽

דרשת שבת-הגדול

✂ הדרשה &

הנה כבר כתבו בספה"ק שכל דבר בתורה ניתן לפרש גם בפנימיות, ע"כ נבוא לפרש איזה בוונה בפנימיות הענין דצוותה התורה הקדושה שני דברים מצות בדיקה ומצות ביטול, ונקדים מה דא"י בטור (סי" תל) זו"ל שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול, והטעם לפי שנעשה בו גם גדול, שפסח מצרים מקחו מבעשור כדכתיב וגו' ופסח שיצאו ישראל ממצרים הי' ביום ה' כדאיתא בסדר עולם [ולפי"ז הי' בדיוק כמו בשנה זו, וגודע שכל יו"ט נמשך הארת היו"ט לכל שנה ושנה בזמן ההוא, וכ"ש בגאולת מצרים שהוא שורש כל הגאולות, ולפי"ז כעת שחל יום י' לחודש בשבת בדיוק כמו בשנה ההוא כוודאי עתה הוא עת רצון גדול יותר, וכפרט שנה זו הוא שנת פקידה כמבואר בספה"ק, ועכשיו הוא הזמן איינצורייסען וועלטען על הגאולה, שבניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל], ולקחו להם כ"א שה לפסחו וקשר אותו בכרעי מטתו, ושאלם המצריים למה זה לכם, והשיבו לשחטו, והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלהיהן, ולא היו רשאים לומר להם דבר, וע"ש אותו הנס קורין אותו שבת הגדול עכ"ל, וכבר הקשו כולם שהרי בכל נס עושין זכר להנס ביום החודש ולא ביום השבוע, והו"ל לקרוי יום י' לניסן יום הגדול, ולא את השבת דייקא.

ונקדים לפרש הכתובים בקרבן פסח (שמות יב, כא) ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אליהם משכו וקחו לכם צאן ושחטו הפסח: פירש"י משכו. מי שיש לו צאן ימשיך משלו: וקחו. מי שאין לו יקח מן השוק: וצ"ב לאיזה כוונה משמיענו הכתוב אופן לקיחת הפסח, הלא זה דבר פשוט מעצמו והו"ל רק שיקחו פסח, וברש"י לעיל (על פסוק ו') פ"י משכו. ידיכם מע"ז וקחו לכם צאן של מצוה: ואולי יש לשלב ב' פירושים הללו יחד.

ובסוף הפרשה כתיב וילכו ויעשו כג"י כאשר צוה ה' את משה ואהרן כן עשו: ופירש"י וילכו ויעשו. וכי כבר עשו, והלא מר"ח נאמר להם, אלא מכיון שקבלו עליהם מעלה עליהם הכ' כאילו עשו: וילכו ויעשו. אף ההליכה מנה הכתוב ליתן שכר להליכה ושכר לעשייה: כאשר צוה ה' את משה ואהרן. להגיד שבחן של ישראל שלא הפילו דבר מכל מצות משה ואהרן, ומהו כן עשו, אף משה ואהרן כן עשו: וכל דברי רש"י הללו תמוהים הם וצ"ב, ובעיקר יש להבין סוף דברי רש"י שאף משה ואהרן כן עשו, ולכאורה

דרשת שבת-הגדול

הוא פליאה גדולה שצריך הכ' להגיד שאפי' משה ואהרן עשו כמצוות הלל, הלא כ"ש שאם בני" עשו בוודאי שאף משה ואהרן כן עשו.

וכבר אמרנו בזה כמה דרכים, ואולי י"ל עוד דרך בעז"ה, עפי"מ שכ' בתשו' שם ושארית לנפש חי' (סו"ס א) תשובה להרה"ק ר' לייבעלע אייגר זי"ע, על מה שהי' ר' לייבעלע ז"ל מוהל והי' עושה הכנה דרבה כל היום לקראת הברית מילה, והי' עושה הברית סמוך לשקיעת החמה, והרה"ג דמתא (עיר לובלין) כתב שאינו רשאי להיות מוהל, כי זריזין מקדימין למצוות וצריכין לעשותו בתחילת היום ועכ"פ לפני חצות היום, והרה"ק הנ"ל ברוב ענוותנותו פנה לכמה מגדולי הדור כגון הרה"ק ר' אברהם מטשעכנאו והרה"ק ר' צדוק מלובלין ולדרו הגרש"ס מקראקא ז"ל ולהחי' הרי"ם ועוד, אי צריך לציית לזה ולהפסיק מלהיות עוד מוהל, וכולם עודדו אותו וכתבו אליו תשו' יפות מאוד לחזקו במלאכת הקודש ויאחו צדיק דרכו, וכתבו ג"כ תשובות חריפות להרב דמתא שיניח לצדיק לנפשו.

ותוכן סברת הרה"ק הנ"ל בשאלתו הי', דלא כתיב זריזין מקדימין את המצוות רק למצוות, דהיינו שיקדים א"ע מאז הבוקר שלא לעסוק כ"א במצוה ההוא, אך כל מה שעוסק להכין עצמו להיות לו מוחין בעת התפילה והמילה מותר לעשותה בעת שכבר הגיע חיוב המצוה וא"צ להקדים יותר, והביא רא' לדבריו שהרי חז"ל (בריש מס' פסחים) למדו דזריזין מקדימין למצוות מדכתיב בעת העקידה וישכם אברהם בבוקר שהשכים להמצוה, אבל לא עשה תיכף המצוה, רק ויחבוש את חמורו ויקח את שני נעריו וגו' ויבקע עצי עולה, הרי לנו מכאן שגם העסק בהכנת המצוה הוא בכלל התחלת קיום המצוה, וא"צ להקדימה לפני זמן המצוה.

וכ' אליו הנפש חיה שדבריו נכונים והדין אתו, והביא עוד מה ששמע מהרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר זי"ע שפי' מה דאי' (שבת קל.) מחלוקת ר"א ור"ע, דר"א סובר כורתים עצים לעשות פחמין לעשות ברזל [לאיזמל לצורך מילה, לפי שסובר שמכשירי מילה דוחה את השבת] ור"ע סובר כל מלאכה שאפשר לעשותה מער"ש אינה דוחה את השבת [שסובר מכשירי מילה אינה דוחה את השבת] ומסופר בגמ' א"ר יצחק עיר אחת היתה בא"י שהיו עושין כר"א, והיו מתין בזמנו, ולא עוד אלא שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה גזירה על ישראל על המילה, ועל אותה העיר לא נזרה ע"כ הגמ', וצ"ב למה בא להם שכר שהיתה להם אריכות ימים ולא עוד אלא וכו', והלא

דרשת שבת-הגדול

עשו שלא אליבא דהלכתא דקיי"ל כחכמים דר"א שמותי הוא, ותי' דאנשי אותה העיר היו במדריגה גבוהה כזו שגם מה שהיו מכינים א"ע לקראת המצוה הי' נחשב כמו המצוה עצמה ממש ולא בגדר מכשירי מצוה חמנה בזמן המצוה, ולכן הי' מותר להם לכו"ע לעשות פחמים וכו' בשבת שאז הוא זמן המצוה, וכ"ה גבי אאע"ה שבקיעת העצים הי' חלק מהמצוה ע"כ עשאה בבוקר בעת חיוב המצוה עכד"ק, וה"ה בשאלת הרה"ק הנ"ל כיון שעוסק במשך היום בהכנה למצות מילה זה בכלל המצוה הוא.

ובקעי"ז כ' ג"כ בספר תורת שלום (זעוויל) על גמ' הנ"ל, שלכן הי' מותר לאותה העיר לעשות כדברי ר"א דשורת הדין הוא דגם מכשירי מילה ידחו את השבת מאחר שריכתה תורה שהמצוה דוחה את השבת וא"א לקיים המצוה בלי המכשירים, אלא דחיישינן שע"י עסק גדול כזה וכריתת עצים ועשיית פחמין וכו' יבואו ההמון לזלול כמלאכת שבת גם שלא במקום מצוה, אך לאנשים גדולים כר"א ותלמידיו שגם ההכנה למצוה נחשב אצלם כהמצוה גופא והי' להם בהמכשירין אותו דביקות כמו במצוה עצמה אין חשש זה, לכן הי' מותר להם גם אליבא דחכמים כעיקר ההלכה, ומסיק דלעת"ל יתעלו כולם להיות בדרגא זו שההכנה למצוה כמו המצוה גופא, אז יהי' ההלכה כדברי ר"א מתלמידי ב"ש עכד"ק.

ולכן חסידים שעשו מצות השי"ת באהבה בשמחה וכדביקות היו מחבבים מאוד כל הכנות להמצוה, ועשאום בהתלהבות עצומה, והיו מפורשים הרכה זמן ע"ז, כי זו גופא באמת נחשבת כחלק מן המצוה, ועל כן אמר משרע"ה לזקני ישראל מפורש לא רק עצם המצוה לשחוט הפסח כי אם גם משכו וקחו שהוא ההכנה למצוה, כי הם היו במדריגה זו שגם ההכנה למצוה הוא מצוה.

והנה ענין זה שההכנה להמצוה הוא ג"כ מצוה הוא רק באדם שדבוק בהשי"ת כל כולו בלי שום פנייה, ואיתא בספ"ק (חובות הלכות) שגם מי שעובד השי"ת עם פניות הוא שמץ בגדר ע"ז כי הוא כעובד א"ע, ולזה הזהירם משה משכו ודיכם מע"ז וכוודאי אין הכוונה לע"ז ממש, כי הלא מדבר כאן משרע"ה לזקני ישראל, (ואדרבה בפנים יפות כ' שכוונת משרע"ה הי' שע"י שוקני ישראל שהכל יודעים שאינם מאמינים בע"ז אלא בהשי"ת הם ימשכו ויקחו ולהם ימכרו המצריים יהי' בגדר ביטול ע"ז דטלה של מצרים עיי"ש) רק הכוונה בדקה מן הדקה בענין ע"ז והוא ענין הפניות, ואמר

דרשת שבת-הגדול

להם משרע"ה לזקני ישראל שימשכו ידיהם מכל שמץ של פניות וע"ו, ששייך אפי' לגבי צדיקים גדולים, וכמוכא בתפארת שלמה ריש פ' שופטים בשם הרה"ק ר"ר אלימלך זי"ע שאמר אודות איזה צדיק, אלע צדיקים מיינען דעם אייבערשטען, אבער בלתי לה' לבדו איז נאר מיילאך אליינס הרי שיש בזה דרגות דרגות, ואז יהיו בדרגא זו שגם המשיכה והקיסה יהי' מצוה, וא"ש ב' הפירושים ברש"י שתלויים זכ"ו.

וידיעת ההפכים שזה שגם ההכנה לעבירה ר"ל נחשבת לעבירה, ולכן גדלה איסור הפריצות לא רק כגורם לחטא שמביא לידי עבירות ר"ל, אלא שזה לבד שהוא הכנה לידי עבירה נחשבת בצד מה כמו העבירה גופא, ובוה יל"פ אמרם ז"ל (יבמות קכא.) שבצדיקים הקב"ה מרקק עמהם כחוט השערה, שחוט א' י"ל שהוא רמו להכנה של העבירה שמכמה חוטין יחד נתהווה חבלי השוא של העבירה ולצדיק מרקק השי"ת גם על החוט גרידא, שמקבל עונש ע"ז כי לדרגתו באמת הוא חלק מהעבירה והבן, וע"כ היו חסידים ואנשי מעשה מתרחקים מכל שמץ תיעוב ומן הרומה לדומה אף שאינו כתוב בעשרת הדברות רק כיון שיכול לגרום לעבירה התרחקו מזה כמו מעבירה עצמה.

זהו י"ל החילוק ע"ד העבודה בין ענין בדיקת חמץ לביטולו, שכידוע כתבו הספ"ק שחמץ רמו ליצה"ר שאור שבעיסה, ויש עבירה בפשוטו שזה צריכין לעקור לגמרי ולבערו מבתי הנפש, אך עדיין יש בחינת ביטול על חמץ שאינו ידוע היינו כל ענין רע בנפשו של אדם הגם שאינו ידוע לעבירה ממש אלא שהוא הכנה לזה כאב לתולדה ג"ז יבטל וישכית – וגם שלא יתפס אצלו שום מקום חשיבות דברים שיש להם שייכות לרע אלא אין ואפס כעפר, שאל"כ סוף שיתפשטו בנפשו ויביאהו לעבירות ממש ח"ו.

והגם שדכ"ז שייך בכל מצוה ובכל עבירה נייחד כאן דברינו בענין צניעות הנשים ובענין חינוך הבנים – האך יתרחקו גם מההכנה שלא לגרום שיתקלקל הצניעות והחינוך – כי תרווייהו שייכו ליו"ט זה, שמצינו שבזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים, וכן חינוך הבנים עיקר החיוב בפסח מצות והגדת לבנך, וצריכין להשקיע הרבה זמן על חינוך הבנים, ולא יצא ד"ח כמה שהבן אומר לפניו הד' קושיות וכשבא לומר עבדים היינו אוי כאילו אין הבן עוד קיים לפניו, ואומר לעצמו כל סדר ההגדה בלי לשום לב

דרשת שבת-הגדול

על הבן גם אם אומרו בהתלהבות, אלא העיקר שיספר לו כל ענין יצי"מ ויחקוק בלבו אמונת אלקי עולם.

ובזה יש לכאר מה שכתוב בטור הנ"ל שקשרו את הפסח בכרעי המטה דוקא, ובמשנה דכלים פי"ט מ"ב החבל היוצא מן המטה וכו' שבו קושרין את הפסחים, ובדרישה כ' משום שהיו מסיבין לאכול על מטותיהם ע"כ קשרו אותם בכרעי המטה שיהי' נגדם תמיד, והרה"ק מבעלזא זי"ע הי' נוהג להניח המצות בער"פ אחר האפיה על מטה, והחסידים חשבו שהטעם הוא פשוט משום שלא רצה להניחו על השלחן שיתפרר וכיו"ב, אך פ"א הי' בער"פ בעיר ששם לא הי' לפניו מטה, וצוה שיביאו לפניו מטה שניח המצות עליו, ואז הסביר להם הטעם משום שהמצות של ער"פ הם זכר להקרבת פסח שקשרו בני"י בכרעי המטה עכד"ק, ולפי דרכינו י"ל שמטה רומז על הבנים כדמצינו ברש"י עה"פ (בראשית מז) וישתחו ישראל על ראש המטה, על שהיתה מטתו שלימה ולא הי' בה רשע וכן מבקשים והיתה שלימה מטתי החיים והשלום, והרמז בזה שע"י היו"ט פסח זוכה שישתלם מטתו.

וענין הצניעות וחינוך הבנים שייכים זל"ו וא"א לא' בלא השני, כי מעשה האם משפיעין על הבן, כידוע מה שחז"ל (יומא מז.) מספרים על קמחית שהיו לה ז' בנים ששמשו ככהונה גדולה בשביל שנהגה בצניעות יתירה.

הנה הכל יודעים מהמאורע הנוראה שקרה אותנו לאחרונה (ואינני מפרטו כאן כי אין לדבר רברים המצערים בשב"ק), שכוודאי לא לחנם בא עלינו הדבר הזה, וכל אחר נודעו ונתעורר לחשוב בעצמו חשבון הנפש מה זאת עשה לנו אלקים ועל מה יצא הקצף הזה, וגם אנו נאמר בזה רמז התעוררות בשני דברים הנ"ל כאשר יבואר להלן.

והנה יצאו איזה אנשים בני בלי שם והרפיסו שכאילו בא עלינו הצרה הזאת בשביל שנחשב לחילול שבת ח"ו מה שמטלטלין ע"י העירוב בכ"פ... שומו שמים! ואיתנהו בה טפשות וחוצפה ורשעות מפאת כמה טעמים, הא' כי מי בא בסוד ה' לידע על מה ולמה... וזכור אזכור מעשה שהיה לפני כעשרים שנה בימי התנוכה שנסעו חמשה שוחטים נקאד לבית השחיטה והיה אסון/עקסידענט/ בדרך ורח"ל כולם נאכדו, וכי מי הרהיב פה לדרוש שטעם האסון היה בשביל מאורע פרטי או מחסרון במהלך השחיטה (או

דרשת שבת-הגדול

שעכ"פ אינה בתכלית הכשרות), אע"פ שסיבה הזאת היה נראה לעין כל וקדוב יותר לומר שכא בשביל זה יותר מבכאן, ובהכל היו מפטירין כדאמול, (והטעם פשוט כי א"א לבשר ודם לידע על אמיתתה טעמי הנהגת השי"ת בלי נבואה, ורק שעל כל אחד ואחד מוטל לפשפש במעשיו כפי שיודע נגעי לבבו ולשוב עליהם ולתקנם).

והב' דוהו במכרך רעהו בקול גדול שלקללה תחשב לו ובי לא נמצאים שום מכשולים בעוה"ר להדיא נגד השלחן ערוך והפוסקים שיכולים לגרום להביא ח"ו מאורע כזאת, רק זה, האם אין זה מביא לידי רפיון ידים מלתקן מה שצריך באמת תיקון.

והג' לגופו של ענין עירובין, הרי באמת אין חשש על העירוב בב"פ יותר מעל שאר העירובין הנהוגים בכל הפוצות ישראל, ואף בערים הגדולות, כגון ירושלים, בני-ברק, אנטווערפן, פאריז, ושאר מקומות, וגם כאן באמריקה בהרבה מקומות, וכל מה שמערערים על העירוב כאן שייך בכל המקומות הנ"ל שדרים שם כהיום הרבה יותר ממששים רבוא אנשים, והרחובות רחבים יותר מט"ז אמה ולית מאן דחש להחמיר, ופשט להיתר בכל ישראל, והעירוב כאן נעשה בכל ההידורים כמו שהגיד לי אחד מהרבנים דארץ ישראל שיודע היטב העירוב דשם, הלוואי יהי העירוב דא"י כשר ומהודר כמו העירוב כאן בב"פ, וגמנו וגמרו כאן להיתר רבנים גדולי התורה אשר קטנם עכה ממתני עשרה אחרים, נמצא דאף אילו היה ח"ו כלפי שמיא גליא דפסק הרבנים מכאן ומא"י ומכל המקומות הנ"ל אינו נכון מ"מ אסור לומר שע"י שבנ"י שומעין לקול רבניהם בעלי הוראה אמיתיים נמשך חרון אף וקטרונו ח"ו, אדרבה עי"ז נשפע רחמים וחסדים עליהם, (כדחזינו ממקומו של הר"א הנ"ל שהיו מאריכין ימים וכו') וכ"ש כאשר פסק דינם אמת הוא עפ"י שורת ההלכה, ואין כאן המקום להאריך לבאר פרטי ההלכה והשקלא ופריא שיש בזה, ואינו רק היתר לערב, אלא שמכיון דלהלכה נקטינן שיכולין לעשות עירוב אף בעיר גדולה הרי הוא מצוה וחוב לעשותו, כאשר כבר פסק רבינו שבגולה מרן החת"ס זי"ע.

וכן פשוט בכל ישראל לבר מיחודי סגולה ממש שמחמירים על עצמם, וגם המשנ"ב לא החמיר אלא לבעל נפש, ואם צריכין אנו לצרף להיתר גם מהליטווישע גדולים, הלא יש לנו החזון איש (וגם האחיעזר ועוד גדולים) שמטעמם ונימוקם סוברים גם הם שמותר לכתחילה וכדאי הם לסמוך עליהם אף שלא בשעת הדחק, ואף אם נחשוש למיעוטי דמיעוטי הפוסקים

דרשת שבת-הגדול

נגד פשטות השלחן ערוך הרי נתברר עכשיו שיש ג' מחיצות הסובבים את שכונתינו ובכגון דא מותר גם לשיטתם.

ומה שחתמו גדולי ישראל מרוד הקודם לאיסור בב"פ ידוע שלא היה על עירוב מהודר כזה, וגם לא כתבו טעמים ונימוקים ויתכן שהטעמים נשתנו, ומאן יימר דכיון שראו אז לטובה להיות בשב ואל תעשה כן יהיה המצב תמיד לכל הדורות עד ביאת המשיח, (וא' מהרבנים החותמים גופא החי אתנו לאורך ימים וש"ט מעיד כן להדיא כידוע לכל).

ומה שאומרים בשם מרן אדמו"ר מסאטמאר ז"ע שהיה נגד תיקון עירובין דפה, נאמנים עלי דברי האודווארי רב שליט"א שמרן החזיק מהעירוב, וכ"ש שאדמו"ר ז"ל, ופאפא רב ז"ל, ושארמאשער רב ז"ל, (ושאר הרבה רבנים) שלא עשו מעשה בהוראה נגד דעת מרן ז"ל הסכימו לעשות עירוב בויליאמסבורג, וגם אני בעצמי שמעתי מפורש מכ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א שדודו לא היה בעצם נגד תיקון עירובין פה, ויכולין לעשות עירוב, ואמר זאת כמעמד רבנים וחשובים, ואף ביקשו להניעו לאסור בטעמים שונים שאין כאן רב מיוחד בעיר וכיו"ב ולא הסכים עמהם, (ולא יועיל להם אף אם ידפיסו באופן שונה, כי האך יכול החי להכחיש את החי ועוד יתגלה האמת לעין כל ברצ"ה), וכן שמעתי מחתנו שליט"א אבד"ק סאטמאר ב"פ שחתנו שליט"א אמר לו עוד בשנים הקודמות שראוי בעצם לעשות עירוב בב"פ, ושכחוונה דקדקו בלשון הקי"ק של בארא פארק (אחר שנת תשל"ט בשנת השמ"א) שלא לכתוב לשון איסור אלא שאין לסמוך על העירוב הנ"ל. וכן מחו' הקארלסבורגער רב שליט"א שהוא תלמיד מרן כותב במכתבו שעירוב כגון דא אינו נגד דעת מרן ז"ע.

וגם חזינן מרבנים גדולי ישראל הנ"ל (ושאר הרבה רבנים גדולים שעמדו לצד עשיית העירוב בויליאמסבורג), שלא זזו בשום דבר ז"ז כלשהו מדרכי המסורה ואעפ"כ השתדלו לעשיית עירוב בכאן, שאין בזה שום סטייה ממסורת אבות, ואדרבה זהו דרכי אבות שעשו עירובין בכל מקומות מושבותיהם אלא שבכאן לא היה העת מוכשר לזה בהדילת הישוב מכמה סיבות, (ולבר זה יש עוד טעמים לסתור טענת המערערים).

והנה מאותם מורי הוראות שחתמו נגד העירוב כעת, ישנם רק מיעוטא וסוברים בעצם לאיסורא, ורובא דרובא חתמו מסיבות וטעמים שונים, וקצתן אמרו לי טעמים שחתמו ואין עוד הומן כעת לגליתם...

דרשת שבת-הגדול

ובאמת לפסוק פסק בתורה להורות הוראה מותר, אסור, כשר, שיך לכל אחד ואחד שהגיע להוראה, אבל לגזור גזירות מסכרא על הציבור לא שיך לכל דעוועל ומורה הוראה רק לגדולי הדור, ומה גם שיש מהם שכמדומה זהו ההוראה הראשונה שהורו לרבים וגדר הראשון שגדרו בחייהם.

ובענין גזירת פריצות שחידשו איזה מורי הוראה, מלבד שאין בכוחינו לגזור כעת גזירות חדשות, גם הרי אפשר למצוא עצות האיך למנוע זאת כאשר הצענו בס"ד, והאונגווארער רב שליט"א כתב כעת מכתב והציע ג"כ עצה בזה, אך באמת לדעתינו אין כאן בית מיחוש כלל, כמו ביו"ט שכולם מטלטלים ואין פרץ ואין יוצאת ואין צוחה ברחובותינו, וכוודאי יש נשים ברחוב (וואס אויף דעם קען מען זיך נישט העלפן) וצריכין לשמור העינים עלי דרך, וזונטיג ודינסטיג יש יותר פירצות ברחובות ואין פוצה פה ומצפצף, ויש בלבי מהלך לומר שע"י העירוב אדרבה יתמעט הפרצות גם בשאר הימים ואין כאן המקום לכאר זאת.

והאומרים שיש להחמיר משום שכן ראוי לבעל נפש, (מלבד שצריך הגדרה נכונה איזה מעלות צריך האדם לקנות לעצמו לפני שנכנס לכלל תואר זה ולא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, וגם אי בשאר כל הדברים ככשרות וטהרה וכו' מחמיר כבע"נ), הנה מעולם לא שמענו כאן שמורה הוראה יפסוק באיזה שאלה שמכשיר או מטהר שעל בעל נפש להחמיר והכל כשר וטוב וישר לכולם בשוה.

ובאמת בכל עירוב אף בקאנטרי קטן יש מקום לבעל נפש להחמיר, לא משום גזירות חדשות אלא עפ"י פוסקים גדולים כש"ע הרב וכו', ולא שמענו בשום פעם להעלות על השפה שיש למנוע מלטלטל ע"י עירוב.

ואף בחמורות כטריפות חלב ודם וכ"ש מראות וכיוצ"ב שנוגעין לאיסור כרת ממש מקילים לכאו"א מה שהרבה פוסקים ואלפי מורי הוראות לפני המלחמה היו מחמירים בהם הלכה למעשה, ואצ"ל שלא נשמע לחוש לקצת שיטות פוסקים אמיתיים קדמונים כמהרש"ל ושלה"ק וכיו"ב, שהיו גדולי עולם שלפי דעתם אין מראה כשר חוץ מלבן, ואעפ"כ פוסקים לכולם בשוה להקל, ואין זכר מענין בעל נפש, ורק דבר אחד נשאר כהיום שיש לפסוק להחמיר לבעל נפש... העירוב בב"פ!

דרשת שבת-הגדול

וגם בשאלות שהן חמורות שבתמורות שתלוי בהם המשך דורות בני", הרבה מקילין בלי שום סיג ומניעה בתואנה שהגשים חלושות, ואילו היו הרבנים מדור הישן [פריערדיגע רבנים] עומדין מקברם ורואים זה הי' ממש תסמו שערות ראשם, וזכרתי אצל אמו"ר ז"ל שהי' מורה הוראה חמשים שנה ושימש בהוראה לפני המלחמה, וכשבא לפניו שאלה כזו האט אים אנגעכאפט אן אנגסט, והיו ידיו מרתתין מפחד הבורא.

וסיפר לי איש חסיד אחד שכרידי' הוה עוברא, שהי' ל"ע חשוך בנים והרופאים הציעו לו אופן להושע, ושאל להחזו"א והתיר לו, והי' בעלזער חסיד, והלך לשאול דעת רבו מרן אדמו"ר מוהר"א מבעלז' זי"ע והציע לו הענין ושהחזו"א התיר, ענה מרן בתימה מיט'ן בעלז'ן קרעכץ; אוי וויי אז מיד, מיניע יונגעלייט זאלען פרעגען אוועלכע שאלות, ואף שהאיש רק שאל השאלה ורצה לעשות כפי שורהו אעפ"כ היצר לו עד מאוד על אשר יש לו אף הו"א כזו – ואעפ"כ אומרים שצריכים להקל כהיום באותו שאלה (ובהרבה יותר חמורות) בשביל חולשת הנשים.

אך להחמיר בענין העירוב מפאת חששות או לבעל נפש אומרים נישט געפערליך ... הנשים הן ב"ה געוונט ויכולות לעמוד בזאת, ומה בכך שתהינה סגורות בביתה האשה וילדיה כל היום בימות החמה הארוכות, כדאי היא השבת שיצעדו א"ע עליה ויכולים להכביד עליהם אף שלא מן הדין, ובעליהן צריכים לשלם ע"ז מכין ותקילין כי אומרים שסובלין בשביל שהיו סגורין כל השבת וצריכין זיך אויס לופטערן די גערוען וללקחן במוצש"ק וכיום א' מי יודע להיכן... ובכל השבוע אין די שלום [אפצאלען] לה עבור זה.

ואותן הנשים (די דערשראקענע מאמעס) שיראות שזיך לחיי בניהם אבל האייגענע האר שמתגלה לעתים ועכ"פ בביתן ודאי, וכ"ש הביי האר שבוודאי מביא קללה בהבית כמפודש כזוה"ק ומובא בתשובות חת"ם ובשאר פוסקים – והשייטל אפי' הפשוטע דוקודצע שהרבה פוסקים ורבנותינו שבגולה החת"ם והדברי חיים אוסרים אותו בהחלט, ומה שלובשים הדרכיזכמיגע זאקען, ומה שמפממין ילדיהן משחר טל ילדותם בכל מיני מאכלים ומתיקות מכל שאפשר להשיג, ודי לה שיש על זה איזה יודישע אותיות, וכי חידוש הוא אחר כל זה שאין התורה נכנס בלב הילדים!?! ואבותיהם תמהים למה אין לו חשק [ס'ציט אים נישט] לעבודת השם!?! והאם הצייטונגען והמאגעזיגען הטמאים שלוקחים לכיתם ואף גם

דרשת שנת-הגדול

כלים הטמאים ראדיא ווידיאו ואצ"ל אינטערנעט שהוא אבי אבות הטומאה רח"ל, והפערפעקטן ענגליש שמדברים זו לזו ועם בניהם האם כל זה לא זיק? ותמיהני איך אינן יראות כלל.

למה לכם להפחיד אחרים או לקרותם בדברי בוז כמחלל שנת, (מה שאין אתם עושים לשום שאר עבירה שאתם רואים באחרים וכן כשרואים מלטול בש"ק במקום שאין עירוב ע"י אתכ"י יוצאי רוסיא שא"א להבינם שגם הוצאה מלאכה הוא כידוע להמתעסקים בזה) כל עוד שאתם שומעים לדברי רבותיכם אין עליכם חיוב תוכחה ולא שום ערבות על העושים כדעת רבנים גדולי הוראה.

ואותן שהדפיסו פקפוקים בכשרות הצוה"פ, מעולם לא בא א' מהם לעוררני שנמצא פסול באיזה לחי וכדומה, לפני שהדפיסו צעטלן ובמכ"ע, כמו שהוא משורת הדין ואצ"ל מן היושר והנימוס לדבר מקודם עם הרב המכשיר להודיעו אולי יתקן מה שמעוות לפי דעתם, ומוזה גופא יכולין לראות כוונתם בזה... ומעמם בזה פשוט שרק לאנשים שאינם יודעים אופן עשיית צוה"פ יכולין למכור שקרים, אך מי שיש בו ריח תורה יודע שאין בדבריהם שום ממשות, וא' מהמעמים שאין אדם מעז פנים לפני בעל חובו הוא משום שהוא מכיר בשקר, וכן הוא בענינינו שכיון שמכירין בשקרם ע"כ לא באו, ואיני יודע בדיוק מי הם המפקקים הנ"ל, ואי למדו אף פעם א' הלכות עירובין אך אחד אני יודע שהם סתם יונגעלייט ולא מורי הוראות, ואין להשגיח על דבריהם.

תאמינו לי שקשה עלי לדבר דיבורים כאלה, ובכל החורף לא דברתי אף פעם לציבור בענין זה, אך ההכרח לא יגונה איינמאל ארויסצוברענגן דווייטאג על סילוף התורה, וגם כדי שלא יאמרו מדרשתקו רבנן ש"מ דניחא להו, וע"ז נאמר באמת בהוודיו דרבינו נסים גאון את אשר הקלת החמרת ואת אשר החמרת הקלת.

מורי ורבותי! תדעו נאמנה שהעידוב כשר לכתחילה שבלכתחילה ובהשגחה מעולה על כל צורת פתח, ועמדנו שעות על כל לחי וצורת הפתח לעצמו ודגנו בכבוד ראש ובמתנות האיך לעשותו עצהיו"ט, ומנינו גם משגיח תמידי ע"ז, וכן אני הולך מומן לזמן לראותו, ומעולם לא היה שום פקפוק על העירוב, מלבד פעם אחת והוא כשקרעו והרסו העירוב – איני יודע אם היה סמוך לבין השמשות או בשבת ממש – עד זמן קצר שהגוי

דרשת שבת-הגדול

תיקנם אבל חוץ מזה לא היה מעולם שום חשש, ועפ"י הלכה א"צ לחוש לזה שיקרעו, ונוסף לזה הרי כל ישראל בחזקת כשרות ומסתמא כבר עשו תשובה ולא יפלו עוד לנידוי מעשים כאלו, וגם עשינו פעולות שבקושי"ת לא יארע בן עוה"פ, – כך שיכולין למלטל דואיג בלי שום שאלה (ואותן בעלי נפש המחמירין שלא למלטל בשום עירוב גם בקאנטרי וכיו"ב, כבר ידעו מעצמם האך להתנהג).

נחזור לעניינינו שא"א לידע בדיוק למה חרה בנו אף ה', אך כ"א יודע ננעי לבכו ויתקן לעצמו ולבני ביתו, וכפרט בענין הצניעות שגזנה באיזה דברים אצל כמה מבנות ישראל, ועל ערות דבר מפורש בקרא ושב מאחרך שזה גורם שהקב"ה יסלק שכינתו מאת בני"ר"ל, והולכין עם בני האר ועם שיימליך ארוכים ומגולים ובגדים קצרים וצרים ופרוצים ומשונים עד שנראין ממש כמו גזיה ר"ל, וצריך הבעל להתוכח ולריב עמהן אם יהי' עד כה או עד כה, אם צריכין לקצר דשייטל או להאריך הבגד והכית יד של הבגד רק ¼ אינטש או אינטש שלם, וכי זוהי דרך הישרה ורצון השי"ת, הרי צניעות הוא מדה כללית הנטועה בלב כללות ישראל מעצם הוייתן וצריכין לעשות כל מה שביכולת להוסיף ולהיות צנועה בכל מה דאפשר, ואף אילו היה שלא מן הדין וכ"ש שהם פריצות נאמנות כחומת הצניעות, ובאמת כבר מיחו רבנים ע"ז בכמה קו"ק אך למעשה עוד צריך תיקון.

ואף רק בחסרון צניעות באופן ההליכה בחוץ מצינו בספר ישעי' (ג) וחז"ל (שבת סב:) דרשו הפסוק ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון וגו' יען כי גבהו בנות ציון שהיו מהלכות בקומה זקופה, ותלכנה נטויות גרון שהיו מהלכות עקב בצד גודל, (פי' רש"י שהיו מסתכלין כה והיא שוהה בפסיעותיה), ומשקרות עינים דהוה מלאן כוחלא לעינייהו ומרמזן (פירש"י צובעות עיניהן בסיקרא וככחול), הלוך וטפוף תלכנה שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה (פירש"י היתה ארוכה מהלכת בין שתי קצרות כדי שתהא נראית צפה למעלה מהם, ויונתן תירגם וכפתהן מקפין היו קושרות פאות נבריות קליעת שערות תלושין כורכות עם קליעותיהן שיראו גסות וטפופות), ואיני רוצה לומר העונשים הנוראים שכתוב שם על זה, ואם כגדרים כאלו הנראים כאילו היו רק גדר ודבר מועט כהליכה נאה ושערות גסות נאות, וגם לא כתיב בשום מקום שאסור לעשות כן נאמר דברים ועונשים כאלו, מה נאמר אנן ק"ו עד היכן הדברים מגיעים בדברים של פריצות ממש, ובעוה"ר נעשה לאחרונה כהיתר והיא מכה מהלכת לצבוע

דרשת שבת-הגדול

העינים והפנים בעת הליכה בחוץ, ובאמת בנות ישראל נאות הן אלא שהצבע מנוולתן, וכי כך נהגו זקנותינו, וכי אין זה בתכלית הניגוד לצניעות בנות ישראל.

וכבר אמרתי כמה פעמים שכשאיש ואשה הולכים ברחוב לפעמים אין להכיר כלל אם האשה הזאת היא יהודית או גויה ר"ל, שברוך כלל באיש יכולים להכיר שזה יהודי שהולך עם שמריימל ובעקטישע או שאר לבושי יהודית ואף באיש מאדערן הולך עכ"פ עם כובע יהודי וחלוק וכיו"ב שמכירים שהוא יהודי, משא"כ בהאשה הרבה פעמים שאין מכירים בכלל שהיא בת ישראל, כי הולכת אויסגעפארנט ובגדי פאר ושחץ כמתוקנות של אומות העולם, לולא שהולך אצלה ילד עם פאות ארוכים, (והפאות ארוכים הוא דבר טוב, איינס מאכט נישט קאליע דאס צווייטע), שאז מבינים שזו היא אמו.

ואם כדורות הראשונים אמרו שע"י חסרון צניעות נכנס יצה"ר כארס בעכנאי מה נענה אנן אבתרייהו כדורות האחרונים, שהולכים בשוק בפריצות כ"כ, וכי מלאכים אנחנו, וכי אין יצה"ר, וכי לא מצוי בחורים ברחוב, האיך לא תרעד לבן מיום הדין הגדול והנורא, שבאמת כל הרהור ומחשבה זרה שגורמים לחשוב נחשבות בחשבון אותן הנשים הגורמין רח"ל, הרי בטיוול א' בשוק יכולה להחטיא מאות אנשים, והעדליכע יתנו דין וחשבון ע"ז עוד יותר מהקלות כמו שדברנו, ששוקלין דברים אלו בכ"א לפי דרגתו – אין צריכין לילך בכל מיני תכשיטין ובכל מיני בגדי פאר הנמצאין ברחוב, הלא אין לה למצוא חן בעיני העולם רק בעיני הבעל, ובעוה"ר הופכת הקערה על פיה דברחוב הולכת בבגדי פאר וכבוד, ולפני הבעל א שמאטע שבבית הולכת מלובשת בבגדים פחותים ומאומים, ואינה עושית בכלל למצוא חן בעיניו, כי אין היצה"ר מסייעה לזה, (וכן יתנו דין וחשבון בעלי החניות הממציאים בגדי הפריצות ושחץ להנשים וחלק כחלק יאכלו גם אם הם יר"ש כשאר דברים ואכמ"ל).

וא' ממנהיגי דורינו אמר לי שלדעתו לפי מה שרואים שמעשה הנ"ל אירע ביום א' בשבת, אולי הוא רמז מוסר למה שנפרץ שהנשים והבתולות פארן ארום ביום א' אנה ואנה, שכל אב ובעל לא יניח לבתו או לאשתו לעשות כן, שהוא פריצות ומביא הרבה רעות שאכמ"ל.

דרשת שבת-הגדול

ואני אוסיף לדייק מהמעשה (שהגם שא"א לידע כדיוק סיבת הדבר כנ"ל, והרכה הטאים ישנם בינינו בעו"ה, מ"מ) עפ"י מה שרואים שאירע ע"י אשה שניהגה דאויטא, והגם שאינני יודע מי היא ויכול להיות שהיא צדיקת בשאר כל הדברים, מ"מ אולי הוא רמז התעוררות לנו על הפירצה של פרויען דריוועערס שלאחרונה מתפשטת כשכונתינו יום יום יותר בעוה"ר, וכבר נאסר מגדולי ישראל, ומרן ארמו"ר מסאטמאר זי"ע כ' במכתב (נדפס ברכרי וואל מכתבים ח"כ סי' כ"ט) בזה"ל, וזה עולה על כולנה שזה פירצה נוראה עד מאוד ואין לשער מה שיכול לצמוח מפירצה זו ח"ו ד' ירחם עכ"ל, וגם כ"ק ארמו"ר מכאבוב שליט"א – השי"ת ישלח לו מהרה רפו"ש – כתב שמביא לידי נסיונות רבים ויוכל לפגוע חלילה בצניעותן של בנות ישראל שהוא היסוד לחיי המשפחה הישראלית ועלולים לצמוח מזה כמה מכשולות נוראות עכ"ל, וכבר יצא קול קורא בשנת תשל"ט שחתמו עליו גדולי ישראל, ה"ה כ"ק ארמו"ר מסאטמאר, סקולען, פשעווארסק, וויזשניץ (מאנסי), צעהלים, פאפא, מו"ר מקאשוי, ועוד, וכתבו שחייב מוטל על כל אחד ללחום בעוון ותעצומות להרחיק הדבר הזה מביתו ומשפחתו ובוודאי אין להקל ח"ו אפי"א אם קשה הדבר הרבה על האדם ולפום צערא אנרא עכ"ל, והגר"ש וואזנער שליט"א כתב במכתב לבי אומר לי שהוא א' הגורמים של האסונות הגדולות שנעשים בדרכים בא"י המפילים כל כך חללים והרגו כבר טובים וצדיקים עכ"ל, והפירצה הזו מוכן מאליו מה שיוכל לצמוח מזה רעות אין מספר, שמלכך שבעצם הדבר הן הלימוד והן הנהיגה הוא נגר כל כבודה בת מלך פנימה, יש עוד טעמים שאכמ"ל, וגם מוכן בשכל אנושי ענין פשוט שיכול להיות שהקאד ישכר כאמצע הלילה בשעה שתים עשרה בעת חזרה משמחת חתונה או אף באמצע היום כד"י-זועי או כדאדלעם, וד"י מהתוצאות מזה, ואף רק העמידה לעצמה נגע"י סטעיטשא"ן וכו', ואין זה רק חשש של פירצה כי אם פירצה נוראה כלשון מרן מסאטמאר, וכי כך נהגו אמותינו בכל דור ודור, וכי זה אין מסורה, שזה יותר ממאה שנים שלא שמענו על שום בת ישראל כשרה שתנהג זה.

דהנה צניעות אינו נוגע רק לנשים, כי גם לאנשים, כגון באפיסעס, לבר ממה שברוכא דרוכא מקומות (כפי מה שנצטייר לי מרוב השאלות ששאלו אותי) יש איסור יחוד, שלשיטת ר"ש קלוגר הוא אכזרייהו דג"ע דיהרג ואל יעבור ואפי"א אם נחלוק עליו אבל לכו"ע נוגע לאיסור דאורייתא, וזה שוה בין באנשים ובין בנשים, ולא רק לבעל נפש שצריך לזהר גם כאפיס שיש בו

דרשת שבת-הגדול

איזה היתר דחוק, גם במשך הזמן נעשים רגיל זה עם זה ומדבר עמה בעפעם פריינדשאפט, ויושבים יחד ובאים לידי הסתכליות, ושאר מכשולים ח"ו.

וכן כהחניות שממנים נשים לעזור להקונים ואצל הרעדשיסטער ואנשים הכאים לקנות עומדים ומשוחחים עם הממונות כל החדשות המתרחש אצלם ובעיר, וכ"ש הבעה"ב עצמו עם הלקוחות, וכאים כמה פעמים אף לידי שחוק וקלות ראש, וגם מאפס מקום לפעמים מחסרון זהירות הראוי באים לידי נגיעה ממש רח"ל, כאילו בחנות אין משפטי צניעות של תורה, למה צריכין ליקח להאפים ולהחנות דייקא אשה להכשיל בני אדם ועפ"י רוב היא גם פרוצה וחצופה, למה לא יכולים ליקח איש, האם משום כמה פרוטות שצריכין לשלם לאיש יותר מאשה כדאי המכשולים שבאים מזה – אם האדם מאמין שכל מזונותיו של אדם קצובין מר"ה מלעילא היעלה על הדעת שבשכיל שמתנהג בדרך התורה יחסר לו מזה.

וכן צריכין לזהר מאוד שלא להכניס לתוך ביתו שום צייטונג שהם מלאים זוהמא ומטמאין העינים והמחשבה הן הארטיקלען וכ"ש התמונות הנמצאים שם, והוא בכל יראה ובכל ימצא בבית יהודי, ויכול להיות שאפי' ארטיקל שלהאב אינו נוגע ואין שום חידוש אצלו, אבל אצל הילד זה המעט אומר הרבה ומפקח את עיניו, ומה יעשה הכן שלא יחטא, וכודאי התמונות שרואים שם לפעמים יכול תמונה א' מתועב להשאיר במוח ימים שבועות וחדשים, ויבלבל בשעת לימוד התורה ותפילה ובכל היום, וכש"כ וק"ו אבי אבות הטומאה הקאמפיוטער והאינטערנעט שמיום שנכרא העולם לא הי' כלי משחית כזה, הכי קרא שמו אינטערנעט.. דכשמו כן הוא שהוא נעמן פרוסה המושך אינטער עד שאול תחתית ר"ל, וכמה מגדולי ישראל דנו שבבית אסור להחזיקו בכל ענין, ואפי' תוך בית מסחר שצריך אליו לצורך פרנסתו ג"כ אינו פשוט מה הדין בזה וצ"ע וכירור, ויפה הגדיר כ"ק אדמו"ר מוויזניץ (מאנסי) שליט"א שצריך לזה קרוב למסירות נפש...

ונחזור לענינינו שאמרנו שלמעם זה כ' בתורה משכו וקחו לכם להורות שגם המשיכה והקיצה שהוא רק הכנה להמצוה ג"ו נחשב למצוה, ואומרו לוקני ישראל דייקא שהם היו בדרגא זו.

והנה בלבוש כ' הטעם שתולין הנם בשבת וקורין אותו שבת הגדול ולא ביום י' ניסן, משום שעיקר הנם הי' דווקא ע"י שהי' שבת, שהרי ידעו המצריים שבנ"י שומרים השבת והיו מתמיהים שהיו מטפלים בהשה בשבת

דרשת שבת-הגדול

(לכאורה התמיהה הי' משום שראו שקונים בשבת או משום מוקצה) ועי"כ שאלו אותם, וענו להם ששוחטים את אלהיהן ולא יכלו לעשות מאומה, וכפרישה מביא דבריו וכותב ואני שמעתי משום שירעו שאסור לעשות קשר בשבת, וראו שבנ"י קושרין אותו לכרעי המטה, רק שלא ידעו שיש נפק"מ בין קשר של קיימא ואינו של קיימא, ובנ"י לא עשו רק קשר שאינה של קיימא עכ"ד, אך לפי הנ"ל י"ל יותר שהזקני ישראל היו במדרגינה גבוהה כמו מקומו של ר"א, שלהם גם המכשירים דוחים את השבת, ולכן אפי' להדיעות שקשר ליום א' הוי של קיימא, היו ג"כ רשאים, וכ"ש מקח וממכר וכיו"ב.

ומספר הכ' וילכו ויעשו כנ"י ככל אשר צוה ה' וגו', וברש"י מלמד שלא הפילו דבר מכל מצות משה ואהרן ר"ל שאף שזהו מדרגינה גדולה מ"מ וכו' לזה אז גם כלל ישראל, שהיו רשאים לעשות גם הכנת המשיכה באופן שאסור בשבת, וזהו שלא הפילו דבר – פי' אפי' דבר א' של משכו בש"ק ג"כ לא הפילו, ע"י שמשכו מע"ז בשלימות גם מפנימיות של ע"ז שהם מחשבות של פניות וכיו"ב והגיעו לדרגא גבוהה בקיום מצות השי"ת.

וזהו הבונה בדברי רש"י ז"ל, וילכו ויעשו מביון שקבלו עליהם מעלה עליהם הכ' באילו עשו, שכל מחשבה והכנה להמצוה שעשו מאז שנצטוו היה בגדר המצוה ממש – וע"כ ניתן שכר להליכה ושכר לעשי' משום שבאו למדרגינה כזו שאף ההליכה להמצוה הי' להם כו' אותו חיות דקדושה של מצוה ואותו שכר.

וע"ז מגיד הכ' בן עשו אף משה ואהרן בן עשו, שזה חידוש עצום שאפי' משה ואהרן שהם היו בולו לה' ולא הי' להם אף שמץ של ע"ז מפניות וכיוצ"ב, אבל כיון שראו שבנ"י עוסקים בתשובה בענין משכו ידיכם מע"ז, אזי אף הם בן עשו בגודל צדקתם חתרו למצוא בעצמם שמץ מנהו לקיים גם הם משכו מע"ז בתוך כלל ישראל, וכענין שמובא מהבעש"ט הק' זי"ע שראה פ"א יהודי מחלל שבת, והיצר לו מאוד למה בא לפני עיניו דבר מגונה כזה, ופשפש כמעשיו אולי יש לו שמץ מאותו חטא, עד שזכר שפ"א שמע זילותא דרכנן ולא מיחה ונודע שת"ח הוא בח"י שבת, והוי מעין חילול שבת.

(ואגב, כיון שמדברים מזילותא דרכנן כאן המקום להודיע בשער כח רכים אודות מה שרואים פאשקעווילען המסתוככים בראש כל חצות, הנני לגלות דעת שאין לנו שום שייכות עם כל אלה, והגם שזאת מוכן מאליו, אבל אם ישנם אנשים שאין להם שכל להבין מאליהם צריבין לומר זאת, ואני

דרשת שבת-הגדול

מחשיב כל רב בישראל אפי' אם דעתו נגד העירוב כדיוק כמאז ומקדם, ואני אוהב אותם כבתחילה בלי שינוי כלל, אך אינו מוכרח שאני מסכים עמהם לכל דבר שעושים היכא שהוא לדעתי היפך דעת תורה.)

וי"ל שאדרכה הא דזכו בני לקיים משכו מע"ז בא רק מכח שמשה ואהרן חתרו במעשיהם לקיים כן בדקות תיכף בציווי השי"ת ומהם נמשך נתינת כח לכלל ישראל הכלולים בהם למשוך מע"ז כפשוטו, (וכעין מה שמוכח בתפארת שלמה עה"פ וידבר אהרן ומרים על משה, משום שראו שבני בכי כ"א למשפחותם הרי שכא להם תאות ניאוף, ותמהו האידך זה יכול להיות והלא קדושת משרע"ה הי' צריך להגן עליהם מזה, והבינו שבוודאי אין למשה שום שייכות בענינים כאלו, ורק בכגון דא יכול לבוא ככה לבני, כי כאופן כזה אין לו שייכות עמהם שיוכל להגן עליהם יע"ש).

ומעתה י"ל שזהו הטעם שנקרא שבת זו בשם שבת הגדול, דהגם ששבתו בני גם לפני"ז בש"ק אך מכיון שכאו או בני' להשגה כזו שגם ההכנה להמצוה ומכשירי מצוה למצוה יחשב, והלא א"א לשבת בלי שיכין א"ע מקודם כל מה שצריך לכבוד שבת, כמו שכ' והכינו את אשר יבאו, ומי שטרם בער"ש יאכל בשבת, ועכשיו כאו בני' במדריגה כזו שכ"ז נחשב להם כאילו מקיימים מצות שבת ממש, ונמצא שנתגדל השבת שכבר התחיל יום השבת מעת התחלת ההכנה לפנייה והבן.

יעזור השי"ת שנוכל להכין א"ע לקראת החג הק' הבא לקראתנו לשלום ונוכח לזיהר ממהו חמץ וכל הרמוז בזה ולקיים כל המצות התלויות בה כתיקונם בלי שום מכשול, והשי"ת יתעטר כמצותינו כמות שהוא שיעלה לריח ניחוח לה', לעשות עטרה לראש צדיק חי עלמין, ואף שיכולין לקיימם כדוגמא נכונה יותר מאשר בהשגותינו אבל הרי אנו כעת בעיקבתא דמשיחא בשפל המצב, והשי"ת יאיר בלבנו אור של תשובה יראת ה' ואהבת ה', ונבין האמת ולעשות תשובה על העבר וקבלה טובה על להבא, וימהר גאולתינו ופדות נפשינו, דהרי כגאולת מצרים תלוי כל הגאולות, ונוכח לראות כישועתן של ישראל וכשמחתן, ועוד בשנה זו נוכח לקיים כפשוטו שה תמים זכר בן שנה וגו' להקריב הקרבן פסח'ל בחיים חיותינו, בניסן נגאלו וכניסן עתידין להגאל, הן גאלתי אתכם אחרית כראשית, ויגאלינו גאולת עולם כביאת משיח צדקינו שיבוא ויגאלינו כב"א.